AVALUAR PER DECIDIR I DECIDIR PER MILLORAR

Carme Huguet Pena. *Mestra d'educació infantil i primària*

L'Ordre de 20 d'octubre de 1997, per la qual es regulava a Catalunya l'avaluació dels centres educatius sostinguts amb fons públics, va suposar un punt d'inflexió en la seva gestió, en la seva organització i, àdhuc, en les mateixes funcions dels equips docents als quals es demanava que d'una manera sistemàtica reflexionessin sobre la seva feina. Actualment els centres han integrat aquesta pràctica dins la dinàmica de treball.

L'avaluació, tant interna com externa, ha ajudat a professionalitzar la tasca docent, amb l'ús de procediments, processos i instruments per a la detecció de mancances i dificultats i la valoració com a exercici per a la reflexió i el progrés. Amb això els centres han estat capaços de prendre decisions i de fer efectives les seves competències. Els plans de formació de centres, els assessoraments externs, la participació en projectes d'innovació educativa, entre altres, deriven de la manera com el centre percep les necessitats que els afecten: necessitats de formació i de renovació.

Després de l'experiència avaluativa acumulada, els centres demanen més capacitat per definir, més autonomia.

Els resultats obtinguts han ajudat a prendre consciència de l'estat de l'educació al nostre país, contrastant dades amb les d'altres països i considerant els diferents factors que intervenen en l'acció educativa. El debat no ha estat únicament en el si dels centres. La informació facilitada a la societat envers el nivell de competències de l'alumnat ha estat un revulsiu que ha obert taules de reflexió entorn del sistema educatiu en la seva globalitat. Ara bé, l'apreciació que es té des dels centres és que, malgrat els esforços que s'han fet, les mesures aplicades –resultat del procés d'avaluació– sovint han estat insuficients.

Els centres educatius són conscients de la seva transcendència com a unitats de funcionament del sistema i veuen com el focus d'atenció els recau al damunt, perquè és en el seu interior on coincideixen i interaccionen tots els elements del sistema educatiu. Si bé la institució escolar és la que proporciona els serveis, ho fa gràcies a uns recursos inherents i a uns suports externs dels quals és receptora i mediadora, però amb criteris de funcionament independents i fins al present difícilment avaluables. En aquest sentit, si la utilitat de l'avaluació depèn de la seva traducció en mesures concretes en els diferents àmbits, sovint les direccions de centres s'han trobat lligades de peus i mans davant determinades propostes de funcionament que sobrepassaven les seves atribucions. Els equips de gestió saben també que, sense prou autonomia, l'avaluació pot esdevenir una mera pràctica per a l'emmirallament.

L'anàlisi completa del funcionament d'un centre educatiu informa no sols sobre els resultats, sinó també sobre les maneres, sobre les possibilitats, i si es vol, sobre el que s'ha fet o no s'ha fet i el perquè. El centre és un microcosmos que reprodueix unes determinades polítiques educatives endegades, però també uns usos i costums…, així com uns dèficits acumulats durant anys.

Després d'aquests primers anys d'experiència avaluativa, els centres demanen més capacitat per decidir, per desenvolupar programes específics i identificar les necessitats professionals per dur-los a terme, per acordar el seu finançament, per adaptar la participació de pares i mares i ajustar la coordinació de les accions amb l'AMPA, etc. Aquest plantejament s'ha de moure paral·lel a una Administració que compensa els dèficits i esperona els progressos. Una Administració propera als equips de direcció i gestió, que els dóna suport per traduir l'autonomia en propostes de millora que afectin el seu funcionament general.

És fonamental apostar per una formació constant i específica dels equips de direcció si han de tenir el talent necessari per impulsar els projectes educatius o per empènyer els plans d'innovació.

Apostar per una formació constant i específica dels equips de direcció és fonamental si han de tenir el talent necessari per impulsar els projectes educatius, per empènyer plans d'innovació, per coordinar els equips docents, etc.

La qualitat educativa com a resultat de processos valoratius

El nou *Pla d'Avaluació del Departament d'Educació 2005* neix amb la voluntat de coordinar les diferents accions avaluatives que el Departament dugui a terme, amb l'objectiu tant de garantir l'eficàcia del sistema com d'orientar les actuacions d'avaluació dels centres educatius.

Aquesta perspectiva obre un nou marc de reflexió, molt més ambiciós, sota el concepte de *sistema*. Els sistemes[1] els entendrem com a grups que tenen la seva història, orga-

nització i característiques pròpies amb propietats com la *totalitat*, segons la qual *el sistema té una entitat i una organització que va més enllà de la suma de les característiques individuals dels seus membres, perquè els elements d'un sistema estan relacionats de tal manera, que els canvis que s'experimenten en una part del sistema porten a canvis en la seva totalitat.*

L'avaluació es planteja, ara, en diferents àmbits, de manera que qualsevol part dins el sistema educatiu serà analitzable sabent de la necessitat de relacionar i contrastar informació, atès que tots els elements del conjunt estan interrelacionats i, per tant, interaccionen, s'influencien i es condicionen de manera més o menys ajustada.

Els centres educatius continuaran essent, però, la base sobre la qual es fonamenta un sistema educatiu en transformació i adaptació constant. Per tant, la valoració de les demandes que la societat en fa i l'estudi de l'impacte de les diferents intervencions que es desenvolupen en el seu si continuen essent l'objectiu principal. En aquest sentit, la contextualització de l'anàlisi i la possibilitat de contrastar i valorar les intervencions diferenciades sembla fonamental atenent a la diversitat dels nostres centres. Pensem que cada centre, juntament amb els elements que hi incideixen, s'ha d'avaluar en el seu context, des de la seva realitat, objectius i organització.

Cal valorar l'adequació dels diferents serveis i programes i la intervenció dels agents educatius analitzant la seva eficàcia en la detecció i/o resolució d'una determinada demanda, coneixent-ne els antecedents, plans i protocols d'intervenció. No es demana personalitzar actuacions, sinó avaluar si realment el servei respon a les necessitats reals del centre. És a dir, es pretén aconseguir la coresponsabilització de tots els elements del sistema educatiu considerant les mancances com possibilitats per a la millora.

Els centres ja realitzen sistemàticament processos d'avaluació, efectuats en cicles i etapes diferents per tal de recollir resultats sobre coneixement i competències de l'alumnat, dades sobre processos relatius a l'organització i funcionament dels centres i sobre els recursos de què disposen, etc. El mateix procediment per a la renovació de la pràctica totalitat de les direccions de centres públics, dut a terme el passat curs escolar 2004-2005, segons el procediment de concurs de mèrits, Resolució EDC/3432/2004, de 16 de desembre, comportava en la major part dels casos una voluntat manifesta dels candidats i la superació d'una primera avaluació del projecte de direcció.

Cada centre s'ha d'avaluar en el seu context, des de la seva realitat, objectius i organització.

Entenem l'avaluació de centres com un procés de recerca continu. El seu abast s'ha d'ampliar. La manera com el nou *Pla d'Avaluació 2005* pot incidir-hi és considerant noves dimensions sobre el tipus d'informació que s'analitza: intervencions dels diferents serveis en els centres, l'abast i impacte dels assessoraments, el desenvolupament de programes, la interlocució centre-Administració educativa.

La capacitat de la direcció del centre educatiu per gestionar l'acció educativa dependrà també d'aquesta informació, cabdal per a la construcció d'un coneixement més complet de la institució, del sistema i de les seves parts. Tot plegat pot permetre que aquells centres amb capacitat per organitzar-se, assumir noves responsabilitats i amb l'ambició de fer-ho, ho puguin aconseguir. Solament així l'avaluació prendrà sentit: valorar per decidir i decidir per millorar.

Notes

1 P. Watzlawick i altres. *Cambio*. Barcelona: Herder, 1986.